

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 11.

ZATERDAG 12 MAART 1927.

PALMEN OP CUBA.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

PALMEN OP CUBA (ILLUSTRATIE)	BLZ. 121
DE SCHAT DER INCA'S, DOOR H. B. MARRIOTT WATSON (II)	BLZ. 122
DE REEUWIJSCHE EN SLUIPWIJSCHE Plassen (GEÏLLUSTREERD), DOOR A. SCHEYGROND	BLZ. 124—127
LAATSTE WOORDEN VAN DECIUS MUS, DOOR ANA- TOLE FRANCE	BLZ. 127
CUBA'S HOOFDSTAD (GEÏLL.), DOOR F. S. BOSMAN	BLZ. 128—129
ONS DAGELIJSCH BROOD, DOOR C. VISSER . . .	BLZ. 129
DE TOREN DER ST. GEERTRUIDAKERK TE BERGEN OP ZOOM (GEÏLLUSTREERD), DOOR L.	BLZ. 130
MEEUWEN IN DE STAD (GEÏLL.), DOOR T. . .	BLZ. 130—131
HEERSCHERS VAN FERRARA, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (6)	BLZ. 131
EEN IN DEZEN WINTER ZELDZAAM STADSBEELD (ILL.)	BLZ. 132

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE SCHAT DER INCA'S

DOOR

II) H. B. MARRIOTT WATSON.
ZEVENDE HOOFDSTUK.
ONZE WEGEN SCHEIDEN ZICH.

Ik herinner mij, dat Houston dien avond sprak van den pas en van de Montaña, die daarachter lag. Hij sprak erover, alsof hij het vanzelf sprekend vond, dat wij nu verschillende wegen zouden opgaan. De Fuego Pas lag aan den ingang der vallei en was een der gemakkelijkste naar de bronnenstreek der Amazone-rivier. Miss Varley zei weinig, vroeg slechts eenige inlichtingen omtrent den weg, maar Mrs. Chester wou meer weten van de Montaña en toonde ook eenig leedwezen over onze scheiding. Ik merkte dit op en daardoor begreep ik den volgenden ochtend, dat Miss Varley eerst op het laatste oogenblik beslist had wat ze zou doen.

Dien ochtend vertelde Houston het mij tot mijn verbazing. „Weet u, dat Miss Varley niet over den pas trekt? Zij gaat naar het Noorden. Is dat soms uw werk?”

Ik keek hem aan. „Denkt u, dat ik mij bemoei met de plannen dier jongedame?” vroeg ik langzaam. „Ik ben heel blij te hooren, dat wij nog eenigen tijd van haar gezelschap zullen genieten. Maar zoudt u mij eens willen zeggen, waarom u denkt, dat ik daarin de hand heb gehad?”

Hij zweeg een oogenblik en vroeg toen excuus.

„Het is mij lastig, Poindexter”, voegde hij er aan toe. „Wij naderen het doel en dat maakt mij prikkelbaar. Je begrijpt toch zeker wel, dat wij niets kunnen doen, zoolang de dames bij ons zijn”.

Dat was volkomen waar, maar ik zag nu eerst in, hoe weinig ik had gedacht aan den „Grooten Visch”, en hoe veel aan andere dingen.

Ik stemde toe en trachtte zijn teleurstelling te verzachten.

„Het kan niet lang meer duren”, zei ik. „Zij voelen zich aangetrokken tot die vruchtbare valleien. Daar is de plantengroei uit den aard der zaak weelderiger. Verder dan de oases zullen ze wel niet gaan”.

„Nee”, zei Houston. „Dat denk ik ook niet”. En daarmee ging hij weg.

Nu volgden een aantal valleien, die meer begroeid waren en waar Peruaansche schapen, lama's en andere dieren der hoogere regionen huisden. Na zijn eerste protest zei Houston niets meer, maar voor het eerst sinds ik hem had leeren kennen, werd hij norsch. Hij vermeed het gezelschap der dames, bleef voortdurend bij de mestiezen en Indianen, en hield zich hoofdzakelijk bezig met het pakken der bagage en het verzorgen van onzen levensmiddelen-voorraad.

„Wij kunnen hier onze provisie wel aanvullen”, zei hij op een avond toen wij samen een pijp zaten te rooken, „maar wij weten niet hoe ver onze tocht zich nog zal uitstrekken. Misschien staan wij eerst aan het begin”.

Dien avond kwamen wij in een smal ravijn, waar doorheen een woeste bergrivier stroomde naar de lageregelegen vlakten; en hier maakten wij een kamp. Het was een ideale plaats. En even lager lag het kamp der beide dames op een rotspunt vlak bij het water, door struikgewas omgeven en beschut.

Houston was weer heelemaal opgeknapt. Hij stelde zelf voor, dat Mrs. Chester en Miss Varley met ons zouden soupeeren en hij zorgde, dat het beste van wat wij meevoerden, werd voorgediend. Zelfs bracht hij een flesch champagne voor den dag, waarvan het bestaan mij onbekend was geweest. Toen ik dat zei, lachte hij.

„Ik heb een paar flesschen meegenomen voor den dag waarop wij ons fortuin zullen maken”.

Toen hief hij zijn beker op. „Gezondheid, dames”, zei hij, „en rijkdom, heeren”. Hij lachte en dronk.

En dat was het begin van zijn pogingen om ons den avond aangenaam te laten doorbrengen. Hij maakte een goed gebruik van zijn vertellers-gaven, liet een gedeelte van zijn leven de revue passeeren en vertelde interessante geschiedenissen op een eenvoudige, onopgesmukte, maar treffende manier. Zoowel Mrs. Chester, als Miss Varley luisterden aandachtig en schenen spijt te hebben toen de avond om was.

„Je hebt ook al heel wat gezien, maar je zou je gehoor niet zoo kunnen boeien”, fluisterde Cassilis mij toe.

„Als ik beleefd had wat Houston heeft meegemaakt, zou je eens wat zien!” fluisterde ik terug.

„Hoeveel verzwijgt hij nog?” mompelde Cassilis.

„Dat blijkt uit wat hij vertelt”, antwoordde ik even zacht. „Denk je dat de dames zoo aandachtig zouden luisteren als zij niet wat vermoedden?”

„Denk je?” Juist beëindigde Houston zijn verhaal. „Zal ik je eens wat zeggen, Jack? Ik geloof, dat ze ons geen van drieën vertrouwen”.

„Jou ook niet?” vroeg ik langs mijn neus weg.

„Je bedoelt Mrs. Chester? Ik weet 't niet”, zei hij. „Ik zou er een eed op durven doen dat zij niet huichelt. Maar — maar —”

„Maar ze is bang voor je”, zei ik ronduit.

Cassilis antwoordde niet. De dames waren opgestaan. De sterren stonden aan den hemel en het was tijd dat zij hun kamp opzochten.

Cassilis en ik begeleidden ze. Maar de naderende scheiding wierp haar schaduw op ons — ten minste op Cassilis en mij. Wij brachten de dames tot het punt waar de stroom een waterval over den rotswand vormde, en beklommen de hoogte waarop het kamp was opgeslagen. Miss Varley en ik liepen zijgend vooruit.

Er heerschte stilte in het kamp; de Indianen hadden zich ter ruste gelegd en de muilezels stonden ergens onzichtbaar. Ik meende een gestalte te zien verdwijnen, maar het kon verbeelding zijn geweest. Het gerommel van de rivier in de diepte klonk tot ons op als het brommen van een doedelzak.

„O, daar schijnt onze tent te staan”, zei Miss Varley en deed een stap vooruit.

„Mercedes!” riep Mrs. Chester. „Ik dacht, dat onze tent daar stond”.

„Nee, dit is ze”, riep Miss Varley terug. „Ik had 't ook eerst gedacht. Zeker door de duisternis vergist”.

De anderen kwamen bij ons en wij bleven korten tijd stil bijeen staan. Ten slotte zei Mrs. Chester: „Een prachtige avond”.

„Maar erg koud”, zei Cassilis. „Ik zou u raden een flink vuurtje te stoken”.

Onwillekeurig keken wij allen naar het vuur, dat nog maar flauwtjes brandde.

Niettemin verlichtte het een gedeelte van den voorgrond,

de helling van de rots naar buiten toe en de grauwe diepten daaronder.

„Ik had niet geweten, dat wij zóó dicht bij den rand lagen”, zei Miss Varley. „Ik geloof ook dat wij uw raad moeten opvolgen, wat het vuur betreft”, voegde zij erbij en deed een stap vooruit.

„Laat u het mij doen”, zei ik en liep langs haar heen naar de plek waar het brandhout lag opgestapeld. Ik greep twee blokken en liep er mee naar het vuur, op den voet gevolgd door Miss Varley.

Plotseling had ik geen grond meer onder de voeten en voelde ik mij vallen. Ik viel met grijpende vingers. Ik hoorde Cassilis iets roepen; en er klonk een kreet.

Ik bemerkte nu dat het blok, dat ik vast had, ergens was blijven haken en dat ik er aan hing. Cassilis' stem bereikte mij.

„Hou je je vast, Jack? Een oogenblikje maar”.

Hij greep mijn rechterarm en trok mij op. Hierdoor geholpen, werkte ik mij naar boven en bereikte kruipend den beganen grond. Toen veegde ik de sporen van mijn klimpartij van mijn kleeren en keek om mij heen.

„Hoe kwam 't?” vroeg ik.

Cassilis keek in een soort van gat. Hij wierp een blok op het vuur. Toen het opvlamde bukte hij zich en keek opnieuw. Ik ging naast hem staan.

„Past u toch op!” riep Miss Varley.

Cassilis mompelde iets. „Een val — een echte val”, zei hij. Ik schoof de takken opzij, die bloot gekomen waren. Dadelijk lag de zaak duidelijk voor ons open en maakte verder onderzoek overbodig. Miss Varley voegde zich bij ons.

„Ik vrees, dat uw Indianen de tent te dicht bij den rand hebben gezet”, zei Cassilis.

„Maar dat begrijp ik juist niet”, zei ze. „Ik herinner me, dat de tent een heel eind hiervandaan stond. Ik snap er niets van!”

„Wacht eens even”, zei ik; en weggaande, klom ik naar een lager gelegen plateau en bekeek de zaak nauwkeurig.

Voor zoover ik zien kon was het hoogteverschil ongeveer vijftien voet, genoeg om den niets-kwaads-vermoedenden persoon die in de val liep, armen of beenen te laten breken. Als ik niet dat blok hout in mijn handen had gehad, zou ik terecht zijn gekomen in een soort van oubliette, gevormd door een spleet in de rotsen, die zorgvuldig voor het oog verborgen was door gras, twijgen en bladeren. Door wien? En met welk doel? Wie had de tent verplaatst naar den rand der rotsen?

Deze vragen speelden mij door het hoofd toen ik terugkwam.

„Welnu?” vroeg Miss Varley.

„Het zou een leelijke val geweest zijn, als ik heelemaal naar beneden was gevallen”, zei ik zoo onverschillig mogelijk.

„Ja, dat denk ik ook”.

„Het was gelukkig, dat je dat blok hout in je hand had”, zei Cassilis even onverschillig als ik.

„Zeer gelukkig”, gaf Miss Varley toe.

Intusschen onderzocht ik de omgeving en den bodem om de tent heen.

„O, ik denk, dat er nu geen gevaar meer is”, zei ze op eigenaardigen toon.

Ik voelde mij verlegen. Mrs. Chester sprak van de verlichting die zij voelde over het goed afloopen van wat een ernstig ongeluk had kunnen worden.

„Enfin, het is al laat”, zei Miss Varley. „Wij moeten goeden nacht zeggen”. — Haar gestalte teekende zich af tegen het dansende vlammen-licht en ik kon haar gezicht niet onderscheiden. — „Ik denk, dat het tegelijkertijd een vaarwel zal zijn. Morgen trekken wij verder naar de *Montaña*”.

Mrs. Chester uitte een onderdrukten kreet; en dat nog heel zwakjes.

„Dank u zeer voor alles wat u voor ons gedaan hebt”, zei ze zenuwachtig. Zij stak haar hand half uit en trok ze weer terug. Ik zag dat Cassilis de hand greep en vasthield. Miss Varley ging naar de tent. „Goeden nacht”, riep zij onder het loopen.

Ons antwoord klonk zwak in de duisternis en Mrs. Chester maakte haar hand los en liep weg, ons alleen achterlatend. Zonder een woord te zeggen, gingen wij weg.

„Jack”, zei Cassilis even later met gedempte stem, „die val was opgesteld”.

„Juist”, gaf ik toe.

„Door den val had — iemand — zijn armen of beenen kunnen breken”.

„Jawel”, zei ik.

„Wij waren er slechts toevallig bij”, vervolgde hij.

„Er zou een ongeluk gebeurd zijn, als wij er niet bij geweest waren”, zei ik scherp.

„Dus zie jij het net zoo in als ik?” vroeg hij.

„Hoe kon ik het niet zien?” vroeg ik. „En wat meer zegt, Miss Varley zag het ook”.

„Heeft zij eenig vermoeden —” begon hij.

Ik steunde. „Dat mag de Hemel weten. Je herinnert je Coop?”

„Ik heb mijn best gedaan hem te vergeten”.

„Houston was van morgen woest, toen hij hoorde, dat ze plan hadden nog verder mee te gaan”.

„Ik geloof soms, dat hij gek is”.

„Er is methode in zijn waanzin”, antwoordde ik. „Ik zag een schaduw. — Enfin, wij kunnen niets bewijzen. Hij is baas over de Indianen. Wij tellen niet mee”.

„Ik vind, dat wij dat nooit gedaan hebben”, zei Cassilis.

Houston zat bij het vuur te rooken toen wij in het kamp kwamen en keek op bij onze nadering. Ik moest bekennen, dat hij er volstrekt niet uitzag als iemand, die wat op zijn geweten had.

„Miss Varley had bijna een ongeluk gehad in haar kamp”, zei ik plompverloren.

„Een ongeluk!” Hij nam zijn pijp uit zijn mond en keek verbaasd. „Ik hoop dat het niet —”

„Er was een val gelegd — aarde over een gat, verborgen onder bladeren. Als zij gevallen was, had zij zeker een enkel gebroken”.

„Dus er is niets gebeurd. Dat doet mij plezier”.

„En dat zou haar genoodzaakt hebben naar de beschaafde wereld terug te keeren”, vervolgde ik, zonder mij aan zijn woorden te storen.

Houston trok aan zijn pijp. „Ik zou wel willen dat zij daaraan terugging, maar ik ben toch blij, dat haar geen ongeluk is overkomen”, zei hij.

Ik meende te zien, dat Cassilis zijn schouders optrok.

„Hoe dan ook, zij gaan niet verder”, zei ik kortaf.

„Dat doet me plezier — echt plezier”, zei Houston. „Dat is het beste nieuws, dat ik vandaag nog gehoord heb, Poindexter. Op z'n tijd zijn vrouwen heel prettig, maar eerst als de zaken zijn afgedaan. Wij hebben die reis niet ondernomen om liefkoozingen te zoeken; dat zijn nu bijzaken. En bovendien ben ik er nog heelemaal niet zeker van dat wij niet nog last zullen ondervinden van Werner en zijn bende”.

Hij schudde het hoofd, stopte zijn pijp weer en sprak verder heel opgeruimd. Cassilis bleef nog even bij mij praten vóór wij ons ter ruste begaven. Na een oogenblik van stilte, zei hij onverwachts:

„Zij is niet bang voor mij, Jack”.

Langzaam drong zijn bedoeling tot mij door. „Een vreemd oogenblik om dat te ontdekken”.

„O, ik merkte het best”, protesteerde hij en weer volgde stilte.

„Welnu, ik ben wel bang”, zei ik ten slotte, „maar ik weet niet precies waarvoor. Het komt mij voor alsof het gordijn weer op zal gaan. Ik geloof, dat het Coop is”.

„Ik ben nu niet meer bang voor Coop”, zei Cassilis opgewekt.

„Dan mag je den Hemel danken, dat jouw zenuwen sterker zijn dan de mijne”, antwoordde ik, terwijl ik mijn tent binnen ging.

Toen ik den volgenden morgen ontwaakte, merkte ik dat Cassilis al weg was en hij kwam eerst na het ontbijt terug. Houston zei er niets van. Cassilis vertelde het zelf.

„Even afscheid genomen”, zei hij ongegeneerd.

Een half uur later zag ik Miss Varley's muilezels loopen. Ik daalde in de vallei af en wist ze in te halen.

Mrs. Chester riep mij een weinig enthousiasten groet toe. Miss Varley maakte een hoofdbeweging als antwoord op mijn begroeting.

„Ik wou u nog even vaarwel zeggen en goede reis wenschen”, zei ik met moeite.

„Is Mr. Houston meegekomen?” vroeg zij rondkijkend.

Ik kreeg een kleur. „Neen. Ik heb niets met hem te maken”, antwoordde ik scherp. „Ik spreek alleen voor mijzelf. Ik wilde afscheid nemen”.

(Wordt vervolgd).

DE REEUWIJSCHE EN SLUIPWIJSCHE PLASSEN. 'S-GRAVENBROEK, MET CLUBGEBOUW DER ROEI- EN ZEILVEREENIGING „GOUDA”.

De Reeuwijksche en Sluipwijksche Plassen.

WAT kostte het vroeger een moeite om ons Hollanders te interesseeren voor ons eigen mooie land! Jarenlang hebben we het goedsmoeds aangezien hoe ons natuurschoon werd aangerand en vernield, hoe de heiden werden ontgonnen, plassen en moerassen ontwaterd, venen afgegraven, bosschen gekapt, — ja zelfs onze Limburgsche rotsen zijn niet veilig gebleken voor schennende handen. De eerste vleug van belangstelling kwam, toen in 1905 het Naardermeer bestemd werd voor den vuilnisafvoer van Amsterdam, en in 1922, toen het Gooi dreigde geëlectrocuteerd te zullen worden, rees een storm van verzet in den lande. Ook nu een aanval wordt gedaan op onze Plassen, klinken van alle kanten krachtige protesten. ☒ Een twintigtal minuten loopens benoorden Gouda liggen onder de gemeente Reeuwijk en de daaronder behoorende buurtschap Sluipwijk zeven grote en kleine plassen, tezamen een oppervlak beslaande van ongeveer 735 H.A. Deze Reeuwijksche en Sluipwijksche Plassen zijn, evenals die bij Nieuwkoop en bij Loosdrecht, ontstaan door het uitvenen van het oude land voor de brandstofvoorziening van de omliggende plaatsen. In de bloeiperiode van de Goudsche pijpmakerij, in de 18de eeuw — in 1751 telde men binnen de muren van Ter Gouw niet minder dan 374 pijpmakerijen — heeft dit bedrijf heel wat turfjes gebruikt. Veel turf werd ook geleverd aan de militaire garnizoenen, waarvoor de aanbesteding telkens op den eersten of tweeden Woensdag van Augustus te 's-Gravenhage plaats vond. De Sluipwijksche veenbazen gingen dien datum met hun familie naar Den Haag en brachten daar den dag op feestelijke wijze door. ☒ Geschiedde aanvankelijk de vervening zonder eenig vooropgezet plan, weldra zagen de Staten van het gewest in, dat een dergelijke „wilde vervening” noodzakelijk tot een ergerlijke landvernieling moest leiden, en vaardigden zij verschillende plakkaten en ordonnantiën uit. Een van de belangrijkste voorschriften was, dat door de verveners een „slikgeld” moest worden gestort in een fonds, waaruit later de inpoldering zou kunnen worden bekostigd. Die gelden zijn op het grootboek der nationale schuld geplaatst. Deze bedragen zijn thans echter verre van toereikend om daarvan de drooglegging te kunnen bekostigen. Men begroot daarvoor een bedrag van niet minder dan / 1.500.000. — tot / 2.000.000, dat voor het grootste deel door het Rijk en de Provincie Zuid-Holland zal moeten worden opgebracht. Daar de eventueel

droogkomende gronden zeker niet meer dan ongeveer / 700.000. — zullen waard zijn, en de rest dus door de belastingbetalende burgers zal moeten worden bijgepast, is het begrijpelijk, dat van verschillende zijden ernstig aan de rentabiliteit der droogmaking wordt getwijfeld. De drooglegging der Plassen is echter in voorbereiding; van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland is binnen afzienbaren tijd een daartoe strekkend voorstel te verwachten. 't Is niet voor de eerste maal, dat over deze zaak gesproken is, maar telkens zijn de plannen weer van de baan geschoven, de financiële bezwaren waren te groot. In November 1923 heeft het gemeentebestuur van Reeuwijk zich met een adres tot de Provinciale Staten gericht, waarin op oeconomische gronden opnieuw de droogmaking der Plassen werd verzocht. En toen op Oudejaarsavond van 1925 ten gevolge van een iets hooger waterstand dan normaal van de nabijgelegen Plassen, de polders Vettenbroek en de Broekvelden onderliepen, heeft men aan het leegmalen van deze polders onmiddellijk vastgeknoopt een algeheele drooglegging der Plassen. ☒ Velen in den lande — liefhebbers van natuurschoon en van de watersport — zouden het ten zeerste betreuren, wanneer dit kostelijk brok natuur, midden in het polderland van het dichtst bevolkte gedeelte van ons land, gedoemd zou zijn te verdwijnen. Toen bovendien de verwachtingen, die over de aanwinst van ruim 700 H.A. nieuw „vruchtbaar” land, worden gekoesterd, van zeer deskundige zijden werden aangevochten en door de Staten geenszins gerechtvaardigd bleken, heeft zich een comité van actie tot behoud der Plassen gevormd, dat zich, niet alleen met het oog op het natuurschoon en de watersport, maar daarnaast ook op landbouw-oeconomische, bodemkundige en financiële gronden met kracht tegen een eventueele drooglegging zal verzetten. Wij behoeven er nauwelijks aan te herinneren, hoe in vroeger dagen een groot deel van de provincie Holland uit meren en plassen bestond; men denke slechts aan den Zuidplas en het IJsselmeer, tusschen Rotterdam en Nieuwerkerk, waarin het Schollewaarseiland lag, weleer een broedplaats van zeldzame en belangwekkende vogelsoorten, waarvan oude kronieken en reisbeschrijvingen ons uitvoerig verhalen. Door den snellen bevolkingsaanwas deed de behoefte aan goed land zich voortdurend gevoelen, een behoefte, waarin door verschillende droogmakerijen voorzien werd. De provincie Zuid-Holland is daardoor geworden 't polderland bij uitnemendheid. Dit Hol-

landsche landschap met zijn uitgestrekte weiden en bouwlanden, vruchtbare akkers, lange, rechte door hoog geboomte beschaduwde wegen, waarlangs welvarende boerderijen liggen, is — wij geven het gaarne toe — wel van een bijzondere schoonheid, maar . . . met de Reeuwijksche Plassen zou een karakteristiek waterland van ontroerende bekoorlijkheid verdwijnen, een stuk natuur, dat de eentonigheid van onze polders breekt en een oord werd voor de velen, die zich een oogenblik van de dagelijksche sleur willen bevrijden en de weldadige rust komen ondergaan van deze ongerepte natuur en haar wijde wateren. Voor liefhebbers van planten- en dierenleven vormen deze Plassen een waar dorado; ze kunnen er zoo heerlijk zwerven, 's zomers in een ranke kano of een vlugge zeilboot, 's winters wandelend, want een zeer bijzondere eigenschap, waardoor onze Plassen zich van de meeste andere onderscheiden, is juist, dat men ze alle, loopend of fietsend kan bewonderen. De zeven plassen zijn van elkaar gescheiden door een groot aantal landwegen en veenkaden, waarlangs de visschers, jagers en veenbazen wonen in hun schilderachtige huisjes. Daarbij sluiten zich aan talloze smalle landtongen en damhoeken, resten van het oude, onverveende land. Ook midden in de Plassen kan men nog groote stukken vinden, die oorspronkelijk niet afgegraven zijn. Hier treft men 'n aardappelakkertje, daar kleurt een enkel klein rozenkwekerijtje. Ook zet men er vaak de gebaggerde turf — die eerst later, wanneer ze goed ingedroogd is, naar de typische van riet en planken gebouwde turfschuren wordt gebracht — op „steupels” te drogen. Op die landstrooken werd sinds 's menschen heugenis het — door de Vogelwet van 1912 verboden — bedrijf der Kievitenvangers uitgeoefend. Die Kievitenvangers hebben daartoe van rietmatten en planken kleine hutjes gemaakt en op eenigen afstand ervan een grondhoopje of een stapel takken, met graszoden bedekt. Bij die hoopjes staan, aan 't eind gevorkte takjes, waarover een touw loopt, waaraan de Kievit „op de wip” is vastgebonden. Komt er een vlucht Kieviten in de verte aan, dan probeeren de vangers, die zich in hun rieten hutjes verbergen, door het nabootsen van den roep, deze in hun richting te lokken; ze trekken aan het touwtje, waaraan de lok-vogel is vastgebonden, 't beest fladdert open neer en probeert telkens weg te vliegen, waardoor het de aandacht van de overvliegende Kieviten op die plaats vestigt. Zijn de vogels eenmaal neergestreken, dan worden ze met groote toeslaande netten gevangen. De Reeuwijksche en Sluipwijksche Plassen waren, tot voor korten tijd, ongeveer de eenige plaats in ons land, waar dit bedrijf nog welig tierde en aan vele stroopers een boterham bezorgde. Thans heeft men er ook hier een stokje voor gestoken: dit seizoen surveilleeren een viertal rijksveldwachters in een motorboot op de Plassen, en 't is hun reeds gelukt eenige wetsovertreders op heeterdaad te betrappen en hun netten in beslag te nemen. Er is wel eens beweerd, dat onze Plassen — hoezeer ook, zooals Strijbos schreef, landschappelijk boven allen lof verheven — toch niet als een natuurmonument zouden mogen worden beschouwd. Deze bewering is een uitvloeisel van de nog vaak gehuldigde opvatting, dat de waarde van een natuurmonument alleenlijk beoordeeld moet worden naar het aantal zeldzame planten of dieren, dat men er kan aantreffen. Zeker, een museum van levende curiosa en

DE REEUWIJKSCHE EN SLUIPWIJKSCHE PLASSEN.
AVOND OP NIEUWENBROEK.

preciosa zijn onze Plassen niet, maar dit is ook geenszins noodig om ze te kunnen bestempelen als een natuurmonument van den eersten rang. Wij zijn van meening, dat een dergelijke waardeering niet alleen schromelijk onbillijk maar ook onwetenschappelijk is. Niet de afzonderlijke individuen of soorten bepalen als regel de waarde van een terrein als natuurreservaat, maar de levensgemeenschappen, die daar op den voorgrond treden. Juist nu in den laatsten tijd in ons land zich de leer der plantengemeenschappen, de planten-sociologie, begint te ontwikkelen, en hare belangrijkheid alom wordt ingezien, zou het ten zeerste te betreuren zijn, ook uit biologisch oogpunt, wanneer dit typische waterlandschap zou moeten plaats maken voor polderweiden. Bij vele andere plassen, waar de plantengroei niet telkens wordt verstoord, zijn in den loop der jaren groote stukken veenland ontstaan, waarop zich een karakteristieke flora heeft ontwikkeld. De rietsnijders en veenbazen hebben er echter voor gezorgd, dat aan de Reeuwijksche en Sluipwijksche Plassen de landaanwinst in dezen vorm van geen betekenis is. Wel zijn de boorden der Plassen en vele eilanden en damhoeken omzoomd met riet, maar de mensch stuit telkens het verlandingsproces — dat in verband met de vrij aanzienlijke diepte der Plassen toch niet zoo heel sterk is — in zijn voortgang. Merkwaardig is het, dat zoo'n rietzoom het minst ontwikkeld is aan den oostkant van een plas, wat in verband staat met de veelal heerschende westenwinden. Hierdoor hebben de kaden en dijkjes aan den oostkant der plassen het meest te lijden, van den golfslag, die

DE REEUWIJKSCHE EN SLUIPWIJKSCHE PLASSEN.
ALS DE GURE HERFSTWIND WAAIT . . .

de kanten onderwoelt en afvreet. Aan de westzijde is juist het tegenovergestelde het geval, de wind heeft daar weinig vat op de kanten en bovendien voeren onderstroomingen, tegengesteld aan de direct door den wind veroorzaakte bovenstroomingen, bagger aan, waardoor de rietzoom ter plaatse zich gemakkelijker kan verbreedden. Al speelt het riet de hoofdrol in de plantengezelschappen van den waterkant, daarnaast komen vele andere mooie en merkwaardige soorten voor, de prachtige helgele Lisschen en Wederiken, de slanke Wilgenroosjes, krachtige Lischdodden, Waterweegbree, Kalmoes, Valeriaan, Leverkruid, Moerasspiraea en allerlei schermbloemen. Vooral in de maanden Juni en Juli, den mid-zomer, als op die bonte kleuren van de bloemen en planten de zon haar stralen werpt en de lichtplekjes golven over 't ruischende riet, is het langs de Plassen het mooist. In 't eind van Juli reeds, maar vooral in Augustus, verzamelen zich 's avonds honderden Zwaluwen, in drie soorten, in de rietkraggen en op sommige plaatsen richten troepen druk-doende Spreeuwen, die gaan slapen, vaak groote verwoestingen aan. ☞ Tusschen de Breevaart en de Plassen, langs de Lange Ka, in een vrij smalle landstrook, waarin een dik mostapijt, vooral gevormd door 't vochtrijke, bleeke veenmos, is ontstaan, groeien velerlei interessante planten: Viooltjes, Ratelaars, Varens, Orchideeën in allerlei vormen en kleuren en tal van andere soorten. In de rietstengels aan den kant vinden we elk jaar de sierlijk gebouwde nesten van de Karekieten. Voor de Gouvenaars, die 's zomers zoo graag eens „de Reeuwijksche brug” omwandelen, of naar het in 's-Gravenbroek gelegen clubgebouw van de Roei- en Zeilvereniging „Gouda” gaan, is hun eentonige roep: Karrekiet, Karrekiet een welbekend geluid. In de Elzen en Berken van de Groene Ree, een smalle veenkade dwars door

DE REEUWIJKSCH EN SLUIPWIJKSCH Plassen. EEN KOSTELIJK OORD: VOOR DEN ZEILER, IN HET HART VAN ZUID-HOLLAND.

de Plassen, slingeren Hop, Bitterzoet en Hagewinde zich tusschen de takken. In najaar en winter wemelt het hier van allerlei vogels. De bontgekleurde meesjes: groote Koolmeezen, brutale Pimpels, en de stemmiger Zwartkopjes, en zoo nu en dan een enkele Zwarte of Kuifmees, zij buitelen en duikelen over de takken, speurend naar insecten en larven, die zich, wanneer het kouder wordt, dieper onder de schors verbergen. Kneuen, Sijsjes, Putters en Vinken zwerven er — soms in troepjes — rond en doen zich te goed aan de Elzenproppen, weten zelfs de enkele gevallen zaadjes nog van den grond op te pikken; de Lijsters eten hun buik dik aan de kleurige bessen van Vlier, Lijsterbes en Vuilboom of aan de bottels van de Wilde Roos. De matblauwe Bramen zijn dan al verdwenen in de magen van de schooljeugd! ☞ Vooral voor vogelliefhebbers zijn de Reeuwijksche Plassen in velerlei opzicht zeer aantrekkelijk. Naast de meer gewone soorten: Waterkipje, Meerkoet, Zwarte Stern, Vischdiefje en de Fuut kunnen ze bogen op het zeldzame Wouwaapje als broedvogel. Officieel staat deze kleine reiger te boek als Woudaapje, een naam die voor iedereen volkomen onverklaarbaar is, en waarschijnlijk beschouwd moet worden als een „beschaafder” vorm van Wouwaapje, onder welken naam de vogel bij de boeren en visschers algemeen bekend is. De verklaring van het woord Wouwaapje is ook vrij eenvoudig: het eerste gedeelte, wouw, is een nabootsing van den roep en het tweede deel is ook heel duidelijk voor een elkeen, die deze vogels wel eens met hun lange teenen met aapachtige vlugheid langs de rietstengels heeft zien bewegen. 't Is

een echte volksnaam, bovendien een juiste — en verdient daarom verre de voorkeur boven het wellicht „netter” klinkende Woudaapje, een naam zonder zin. Het Wouwaapje dan, is een onzer zeldzaamste broedvogels, het komt zelfs, voor zover ons bekend is, in geen enkel der natuureservaten van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland — zelfs niet in het zoo vogelrijke Naardermeer — broedend voor. Vroeger broedde het al zeer algemeen op de Plassen, evenals de grootere Roerdomp, die er thans nog slechts op den trek voorkomt. In de latere jaren is dit aantal wel achteruitgegaan, maar nog steeds wordt elk jaar een flink aantal jongen groot gebracht, zelfs in de twee plassen, die 't drukst bezocht worden: Elfhoeven en 's-Gravenbroek. ☞ Dat de Wouwaapjes, ondanks de hen door de Vogelwet van 1912 verleende bescherming, in aantal zijn achteruitgegaan, houdt waarschijnlijk in hoofdzaak verband met het feit, dat ze op de markt een aardigen prijs opbrengen, iets waarvoor de Reeuwijkers en Sluipwijkers in 't geheel niet ongevoelig zijn. Wij hopen echter, dat deze vogels in de toekomst de bescherming zullen genieten, die een zoo zeldzame vogelsoort behoeft. In den afgelopen zomer 1926 is het aan de Goudsche Ornithologische Club „Hirundo” nog gelukt een aantal jonge vogels bijtijds uit de handen van de kippenkoopers, die de Wouwaapjes gewoonlijk naar Engeland zenden, te

redden. ☞ De verkoop van deze vogels en van enkele andere steltloopers, die op den najaars-trek bij de Plassen gevangen worden, is echter van geen betekenis als bron van inkomsten voor de bewoners van Reeuwijk en Sluipwijk. Anders is dit echter met de Eendenjacht, die menigen jager in najaar en winter een aardigen duit opbrengt. Bij die Eendenjacht maken de schutters, die zelf in kleine rieten hutjes verscholen zitten, gebruik van beschilderde hou-

ten lokvogels, om de Eenden binnen schot te krijgen. Een vijftiental Eendensoorten, waaronder ook minder gewone, komen onder het op de Plassen geschoten wild voor; vroeger werden ook vaak Futen, die men 's winters vaak in grooten getale op het Wijze ziet rondobberen, onder de Eenden weggesmokkeld, maar nu het Futenbont — grèbe — niet meer in de mode is, zijn deze vogels vrijwel waardeloos geworden — gelukkig! ☞ De Kokmeeuwen zijn ons als broedvogels hier niet bekend, maar zooveel te meer komt deze soort hier in najaar en winter voor; overdag zoeken ze hun voedsel op het land, langs de uiterwaarden van den Hollandschen IJssel en boven de Goudsche grachten, 's avonds tegen zonsondergang komen ze om te slapen naar de Plassen, waar ze uitgestrekte witte vlakken vormen. Zilvermeeuw en Stormmeeuw zijn vaste verschijningen na afloop van den broedtijd. Aalscholvers en Blauwe Reigers — vooral afkomstig uit de kolonies in Lekkerkerk en het Linschoterbosch — komen elken dag visschen op de Plassen. Tal van andere soorten: Waterral, Purperreiger, Buizerd, Kiekendief, te veel om hier op te sommen, zijn regelmatig op en bij de Plassen te zien, hoewel ze er niet broeden. Voor den vogelliefhebber, die er van houdt een bepaalde streek stelselmatig en grondig te onderzoeken, zijn onze Plassen een ideaal exploratie-terrein. — ☞ En deze Plassen, dit kostelijk brok natuur in onze lage landen, wil men gaan droogleggen! Waarom? Vele boeren en tuinders zullen, zoo zegt men, een bestaan vinden op de ingepolderde landerijen. Maar mogen hiervoor zulke groote kapitalen worden uitgegeven, terwijl voor-

uit, met welhaast feillooze zekerheid, voorspeld kan worden, dat het zich vestigen van niet zeer kapitaalkrachtige boeren voor dezen den ondergang beteekent? Werkverschaffing is een ander motief. Maar, zegt Henri Polak, in een warm gesteld artikel, „indien men het Paleis op den Dam, of de St. Servatius te Maastricht, of de Ridderzaal te 's-Gravenhage, of het Stadhuys te Middelburg of de Kanselary te Leeuwarden liet afbreken dan zou ook daarmede gedurende eenigen tijd een aantal werklozen arbeid verschaft worden". Niemand zou 't in het hoofd krijgen zoo'n daad te bedrijven. „Doch welk verschil is er tusschen het sloopen van deze monumenten van bouwkunst en het vernietigen van natuurmonumenten als de ons overgebleven plassen? Het eene verlies zou even onherstelbaar zijn als het andere". — ☞ Er zou nog veel over deze quaestie te schrijven zijn, wij willen hiermee volstaan. Wij hopen vurig dat de bedreiging, die als een onweerswolk boven onze Plassen hangt, zal worden afgewend, en zijn er van overtuigd dat alle Nederlanders, die nog eenig gevoel hebben voor hun eigen mooie land, deze hoop met ons koesteren.

A. SCHEYGROND.

Laatste woorden van Decius Mus.

TOEN ik vanmorgen op de kaden in de boeken aan 't snuffelen was, vond ik in de collectie van een stuiver één enkel deel van Titus Livius. Toen ik het eens doorbladerde, viel m'n oog toevallig op dezen zin: „De rest van het Romeinsche leger bereikte Canusium, begunstigd door den nacht". En die zin riep de herinnering aan mijnheer Chotard in mij wakker. ☞ Nu, als ik aan mijnheer Chotard denk, heb ik een vroolijk oogenblik. Ik dacht nog aan hem, toen ik thuiskwam voor het dejeuner. En daar ik glimlachte, vroeg men mij naar de oorzaak daarvan. „De oorzaak, kinderen, is mijnheer Chotard". — „Wie is die Chotard, die u aan 't lachen maakt?" — „Dat zal ik julie zeggen. Als ik je verveel, doe dan maar net of je luistert en laat mij in den waan, dat de verteller z'n verhaal niet aan zich zelf vertelt." ☞ Ik was veertien jaar en zat in de derde klas. M'n leeraar heette Chotard. Wat 'n oorlogszuchtige man! Je hadt hem eens moeten zien, als hij met den tekst in z'n hand, de soldaten van Brutus naar Philippus voerde. Wat 'n moed! Wat 'n grootheid van ziel! Wat 'n heldenmoed! Maar hij koos z'n tijd om een held te zijn, en die tijd was niet de tegenwoordige. Mijnheer Chotard was onrustig en bang in het dagelijksch leven. Men joeg hem gemakkelijk angst aan. Hij was bang voor dieven, voor dolle honden, voor den donder, voor rijtuigen en voor alles, wat van nabij of van verre de huid van een braaf man zou kunnen beschadigen. ☞ Wel moet gezegd worden, dat alleen z'n lichaam bij ons aanwezig was; zijn ziel was bij de oudheid. Die goede man leefde met Leonidas bij de Thermopylae; in de zee van Salamis op het schip van Themistocles; op de slagvelden van Cannae bij Aemilius-Paulus; hij viel, bloedend, in het Trasimeensche meer, waar een visscher later z'n ring van Romeinsch ridder zal vinden. Hij trotseerde bij Pharsalus Caesar en de goden; hij zwaaide z'n gebroken zwaard over het lijk van Varus, in het Hercynische woud. Hij was een geducht krijgsman. ☞ Vast besloten z'n leven duur te verkoopen op de oevers van de Aegospotamos, achtte mijnheer Chotard het volstrekt niet beneden zich, evenals de sluwe veldheeren, z'n toevlucht te nemen tot de gemeenste krijgslisten. — „Een krijgslist, die bijzondere aanbeveling verdient", zei mijnheer Chotard ons op zekeren dag, bij het verklaren van een tekst van Elien, „is het vijandelijke leger in een bergpas te lokken en het er te verpletteren onder rotsblokken". Hij zei ons niet, of het vijandelijke leger dikwijls de welwillendheid had zich tot die manoeuvre te leenen. ☞ Maar ik brand van verlangen om tot het punt te komen, waar Chotard zich in den geest van al z'n leerlingen beroemd maakte. — Als onderwerp voor La-

Foto Mej. P. A. Snoep.

DE REEUWIJKSCHE EN SLUIPWIJKSCHE PLASSEN.
RIET EN WATER...

tijnsche en Fransche opstellen gaf hij ons gevechten, veldslagen, belegeringen en speciaal onder het dicteeren van deze gecorrigeerde verhalen ontplooidde hij al zijn welsprekendheid. Zijn stijlen zijn manier van zeggen gaven in de beide talen hetzelfde krijgsvuur weer. Soms moest hij z'n gedachtengang onderbreken om ons welverdiend strafwerk uit te deelen, maar de toon van z'n stem bleef heldhaftig, tot zelfs in deze toevallige gebeurlijkheden, zoodat hij door beurtelings op denzelfden toon te spreken, nu eens als een consul, die z'n troepen aanspoort, dan weer als een leeraar uit de derde klas, die strafwerk geeft, de geesten der leerlingen totaal in de war bracht, des te meer omdat ze onmogelijk konden weten of de consul of de leeraar aan het woord was. Zoo overtrof hij zich zelf eens in een toespraak, die haars gelijke niet had. Deze toespraak kenden we van buiten; ik heb ze in m'n schrift geschreven, zonder er iets van weg te laten. Hier volgt zij,

DE REEUWIJKSCHE EN SLUIPWIJKSCHE PLASSEN.
EEN DORADO VOOR HENGELAARS.

zoals ik ze hoorde, zoals ik ze nog hoor, want het is me of de dikke stem van mijnheer Chotard nog in m'n ooren klinkt met haar eentonige plechtigheid:

Laatste woorden van Decius Mus.

☞ Op het punt zich te offeren aan de Goden der onderwereld en de flanken van zijn onstuimig strijdros reeds met de sporen drukkend, keerde Decius Mus zich een laatsten keer tot z'n krijgsmakkers en zeide tot hen: — „Als jullie niet kunt zwijgen, zal ik je allemaal laten schoolblijven. Voor het vaderland treed ik de onsterfelijkheid binnen. De afgrond wacht mij. Ik ga sterven voor het algemeen heil. Fontanet, je moet tien bladzijden grammatica voor mij overschrijven. Zoo heeft in z'n wijsheid Jupiter Capitolinus, de eeuwige bewaker van de Eeuwige stad, besloten. — Nozière, als je je werk nog eens aan Fontanet geeft om het hem, als gewoonlijk, te laten overschrijven, gaat er een brief naar je vader. Het is billijk en noodzakelijk, dat een burger zich opoffert voor het algemeen heil. Benijdt mij en weent niet. Het is idioot om zonder reden te lachen. Nozière, je mag Donderdag niet uitgaan. Mijn voorbeeld zal onder u voortleven. Jongelui, jullie gelach is onbeschaamd. Ik zal den rector over jullie gedrag inlichten. En vanuit het Elysium, dat openstaat voor de zielen der helden, zal ik de maagden der Republiek bloemenslingers zien hangen aan het voetstuk mijner beelden”.

☞ Ik had in dien tijd een buitengewoon talent om te lachen. Ik ontplooidde het geheel en al bij de laatste woorden van Decius Mus en toen mijnheer Chotard, die ons de grootste aanleiding gegeven had om te lachen, eraan toevoegde, dat het idioot is om te lachen zonder reden, verborg ik m'n hoofd in een woordenboek en verloor m'n bewustzijn. ☞ Wie op vijftienjarigen leeftijd nooit een onbedaarlijke lachbui gehad heeft onder een regen van strafwerk, heeft een genot gemist!

ANATOLE FRANCE.

CUBA'S HOOFDSTAD.

„**H**ET schoonste land, dat menselijke oogen ooit aanschouwd hebben”. — Het was op den gedenkwaardigen 28 October van het jaar 1492, dat Columbus het eiland Cuba ontdekte en met deze woorden gaf hij uiting aan de gevoelens, welke bij hem opkwamen, toen hij de prachtige natuur van dit eiland aanschouwde. Vruchten en bloemen, palmen en loofboomen komen in groote verscheidenheid voor; het heerlijke klimaat maakt een weelde van plantengroei mogelijk, waar wij, bewoners van een zon-loos land, ons bezwaarlijk een voorstelling van kunnen vormen. ☞ De ligging van Cuba mag zeer gunstig genoemd worden: het eiland ligt ongeveer in het centrum van het westelijk werelddeel, in de Caribische Zee en bij den ingang van de Golf van Mexico. Tegenwoordig brengt het vliegtuig den reiziger in een uur van de kust der Vereenigde Staten naar Cuba, terwijl de bootreis zes uur duurt. ☞ Het klimaat is zeer zacht, zoodat de bewoners van een altijd-durende lente genieten. De warmte wordt getemperd door de koele zeewinden, zoodat een temperatuur boven 90 graden niet voorkomt; in den winter daalt de thermometer zelden beneden 60 graden. Het diepe blauw der lucht heeft zulk een indruk op de Cubanen gemaakt dat deze kleur in de nationale vlag voorkomt, als vormende een deel van het leven der natie. De boomen en velden zijn altoos groen. ☞ De hoofdstad Havana bezit vele

overblijfselen uit de eerste periode der Spaansche overheersing. Forten en oude muren, plazas en castillos, roepen de herinnering wakker aan vervlogen tijden, toen Don Diego Velazquez de Cuellar de stad stichtte. De oude stad bevat vele nauwe stegen, zoo typisch voor de steden van het oude Spanje, als Sevilla, Granada en Toledo. Zoo gelijkt het oude Havana op de Spaansche steden, dat Amerikaansche filmondernemingen daar herhaaldelijk opnamen hebben verricht van gebeurtenissen, welke zoogenaamd in het Spaansche moederland zouden hebben plaats gevonden. ☞ Talrijke forten wekken de belangstelling van den bezoeker op. Deze versterkingen werden indertijd gebouwd om de stad te beschermen tegen de plunderingen der Engelsche, Fransche en Hollandsche vrijbuiters. Het oudste dezer forten is „La Fuerze”, gebouwd in 1538 door Hernando de Soto. Het fort bekend als „El Morro” werd van 1589 tot 1597 gebouwd en ligt op een hooge rots aan den ingang der haven, vanwaar men de geheele stad overziet. Twaalf oude kanonnen bevinden zich nog in de vesting. Ten tijde van de Engelsche invallen, in 1762, werd ook El Morro vermeesterd. Spoedig was nu het lot der verdedigers van de stad beslist, daar van deze versterking af een beschieting van Havana mogelijk was. ☞ Men begon in 1633 met het bouwen van een muur om de stad, welk werk eerst in 1770 voltooid was. Deze omsluiting maakte Havana tot een der sterkste vestingen van

Amerika. Tegenwoordig zijn nog slechts enkele fragmenten van dezen muurovergebleven: de voortdurende uitbreiding der stad maakte de slooping ervan noodzakelijk. ☞ Onder de talrijke kerken moet in de eerste plaats de Kathedraal van San Cristóbal genoemd worden. De meeste Godshuizen zijn reeds eeuwen oud, doch Havana ook bezit een nieuwe kerk, de Sagrado Corazon, door de Jezuïeten gebouwd. ☞ Doch behalve de

CUBA'S HOOFDSTAD. DE HAVENINGANG VAN HAVANA, MET HET FORT MORRO.

oude stad, bestaat er tegenwoordig een modern stadsdeel, hetwelk in elk opzicht de vergelijking met moderne Amerikaansche en Europeesche steden kan doorstaan. In plaats van een droomerige, Spaansche nederzetting vindt men daar breede wegen met moderne villa's, groote hotels en prachtige boulevards. De Melecón is een der schoonste wegen der wereld. Twee monumenten zijn langs dezen boulevard opgericht; een ter herinnering aan Generaal Antonio Maceo, held van den Cubaanschen onafhankelijkheidsoorlog; het andere is het Maine monument, opgericht door de Cubaansche regering ter nagedachtenis aan de 266 Amerikaansche zeelieden, die hun leven verloren bij de ontploffing aan boord van het Amerikaansche oorlogschip Maine. ☞ Buiten Havana vindt men nog verschillende belangrijke plaatsen op het eiland, alle meer of minder den stempel der Spaansche cultuur dragend. Oude kerken, stille patio's, verweerde vestingen vormen even zoo vele getuigen van een periode, welke voor goed voorbij is. Want het huidige Cuba is uit den slaap der eeuwen ontwaakt en onder het verborgen toezicht der groote Amerikaansche republiek hebben de cultures zich buitengewoon ontwikkeld. Ontzaggelijke hoeveelheden suiker brengt het eiland voort. ☞ Daar waar eens de trotsche Spanjaard in gemoedelijk nietsdoen zijn leven sleet, bevindt zich thans de zetel van een bestuur, hetwelk met alle kracht Cuba tot een land met moderne instellingen tracht te maken, opdat „Uncle Sam” zoo mogelijk gelegenheid moge worden geboden, van zijn „belanglooze” inmenging gebruik te moeten maken.

F. S. BOSMAN.

CUBA'S HOOFDSTAD. DE MALECÓN-BOULEVARD TE HAVANA.

ONS DAGELIJSCH BROOD.

WIJ willen U iets vertellen van ons dagelijksch brood. Meen niet, lezer, dat het geen zin heeft om aan dit alleruniverseelst voedingsmiddel een opstel te wijden; veel, veel meer dan waartoe hier gelegenheid is, is er van te schrijven. Neem bijv. maar eens het woord, dat haast elken dag door ieder mensch wordt genoemd: „boterham”. Kunt U verklaren waarom men, van Dale noemt „een geboterde snede brood”, een boter-*ham* noemt? Waarom niet „boterbrood” in navolging van onze Duitsche waaren met hun „Butterbrot”? Wat heeft *ham* er mede te maken? Zelfs spreken men van een *droge* boterham, die zou dan feitelijk alleen uit ham moeten bestaan! ☞ Wij kennen voor de „geboterde snede brood” geen anderen behoorlijken naam. Want kwalijk kan men den naam „stuk” of „stik”, zooals men bij de boeren de boterham betitelt, een behoorlijken naam noemen! Eenige „stukken” bij elkander vormen een „keggie”, maar zij worden meegevoerd in een „stukkenzak” en bij het nuttigen wordt „stukkenkoffie” gediend. Deze „koffie” heeft met het opwekkend aftreksel van den koffieboon in den regel weinig meer dan den naam gemeen. ☞ 't Is een oud rijmpje, dat we buiten opvingen: „Koffie met een *stuk*, die krijg je overal,

Maar koffie met een *stuk*, dat is een groot geluk”.

Maar dit alles helpt ons niet aan eene verklaring voor het woord „boterham”; wij mogen hierom onze lezers verzoeken! ☞ Het gebruik van brood is niet alleen universeel, maar ook zeer oud. Want leerde niet reeds Jezus om, naast voorziening in zoovele geestelijke behoeften, te bidden om het *dagelijksch* brood? Reeds voor ongeveer twee duizend jaren was dus het brood een dagelijksch, een hoofdvoedsel. De Bijbel leert verder, dat reeds de aartsvader Abraham zich met brood voedde en wie weet niet, hoe de sterke Simson na de schoone Philistijnsche Delila verraden te zijn geworden, het graan voor zijn beulen malen moest? ☞ Aanvankelijk, meent men, werd het graan, mogelijk in water geweekt, als korrels gegeten. Later werd, toen men op de gedachte was gekomen om het graan tot meel te vermalen, van meel met water of melk een brij gemaakt, welke gekookt werd gegeten. Wij vinden verhaald, dat de Koningen van Rome, ettelijke eeuwen voor Christus' geboorte, zich zoo voedden. Wanneer men aanving het deeg te *bakken* is niet bekend, wél, dat men een paar eeuwen v. Chr. het gebruik van gist of „deesem” leerde kennen. ☞ Maar dit alles is reeds zoo heel lang geleden, dat er geen zichtbaar verband met *ons* dagelijksch brood in te bekennen valt. Dit heeft intusschen ook reeds een eerbiedwaardige geschiedenis. — Brouwer Ancher verhaalt in zijn „De Gilden”, dat reeds in 1477 te Amsterdam „mit der stede clocke” eene „ordinancie” op het brood is afgekondigd geworden. In deze „ordinancie” werd o.m. bepaald, dat de bakkers niet anders dan tarwe, rogge-, *gerste-* of *haverveel*brood mochten leveren. Verder, dat de bakkers niet meer zemelen in het tarwe- en roggebrood mochten verwerken, dan het graan van nature

inhiel. Ook nog, dat een roggebrood van 12 pond niet duurder dan voor een stuiver mocht worden verkocht, overtreding zou worden gestraft met een boete van één pond (f 6.—?) voor ieder brood, dat duurder werd verkocht. Nu moet wel worden in acht genomen, dat de geldwaarde in de vijftiende eeuw een geheel andere als thans was, maar blijkbaar vonden de bakkers dien vastgestelden prijs toch ook te gering. Duurder verkoopen ging niet en, is er wel *iets* dat nieuw is onder de zon, de bakkers *staakten* en sloten hunne zaken. Maar de overheid liet niet met zich spotten. Fluks „willeceurden” de goede lieden van het gerecht dat op een bepaalden avond alle diegenen die gewoon waren te bakken, nog dien dag hunne ovens gevuld moesten hebben; bij overtreding van dit gebod zouden zij voor hun leven niet meer in Amsterdam hun bedrijf mogen uitoefenen, terwijl zij bovendien nog een flinke boete hadden te betalen. In 1479, toen het graan duurder was geworden, werd de prijs gesteld op een „braspennyng dats twintich pennyng” welke prijs zou blijven „totten met toe dat men anders laet weten”. ☞ *Staken* durfden de in het nauw gedreven bakkers niet en toch meenden zij dat de prijs van het brood hun geen bestaan liet, weshalve zij hun toevlucht namen tot het bedenkelijke middel: het brood *onder het gewicht* te verkoopen. Ook hiertegen trad de overheid op. In 1483 maakte het gerecht bekend, dat eenige vertrouwde lieden tot *broodwegers* waren aangesteld met opdracht om het brood in de bakkerswinkels na te wegen. Een boete van „veertien schellingen” trof den bakker wiens brood „te licht werd bevonden”, deze boete werd door den schout, de stad en den weger broederlijk gedeeld. Dat de bakkers met dezen maatregel allermintst waren ingenomen valt in te zien, de overheid begreep dit ook en bedreigde met strenge straffen ieder, die de broodwegers ook maar iets zou misdoen. ☞ In het jaar 1530 werd het bakkers- of St. Hubertus-gilde opgericht. Nu wordt de kwestie van de broodwegers nader en definitief geregeld. „Van nu voortaan na die oude willekeur en ordonnantie, uyt de Backerie alle jair op St. Obers dagh kiezen ende vernieuwe sal twee eerlicke verstandige mannen van name ende fame; te weten, eene van 't Roggebroot ende eene van 't Wittebroot, omme dat geheele jaer uyt Brootwegers te wezen”, heet het in hun Gildesbrief, naar Brouwer Ancher mededeelt. De bakkers trachtten deze „eerlicke en verstandige mannen” echter bij den neus te nemen, gelijk uit een keur van 1741 blijkt. Er waren vrouwen die een wekelijksch loon kregen en die des morgens rondwaarden om het huis van den broodweger, om te zien of hij er dien dag ook op uit trok. Was dit wél het geval, ijlings werden de bakkers in de buurt gewaarschuwd, deze verstopten dan het te lichte brood. Werden deze verklikkers gesnapt, dan verbeurden zij f 300.—, welk bedrag zij natuurlijk niet konden opbrengen waarna het Spinhuis of het Rasphuis hem of haar voor een drietal maanden gastvrijheid verleende. ☞ De broodwegers hadden mede tot taak de „zetting” van het brood, d.w.z. zij moesten den *prijs* daarvan vaststellen in overeenstemming met dien van het graan. In verband

daarmede is een aantekening van Dr. P. Scheltema in „Aemstel's Oudheid” uit de oude Thesauriers-rekeningen karakteristiek. Uitbetaald werd: „Den gezwoeren Broodwegers dezer stede, vuyt zaicke van een mud tarwe bij hemlyden doen coopen ende backen tot een proufve om 't broot daer nae te zetten, waarvan zij 't broot in 't weeshuys hebben gesonden (zoo zij zeggen)” . . . XIX, IIII. ☒ De aantekening „zoo zij zeggen” van den ouden thesaurier is kostelijk. Hoe komt daarin de twijfel van den slimmerd uit aan de woorden van de broodwegers. *Bewijzen* kon hij niets, maar geen haar op zijn hoofd geloofde het, dat het brood uit het mud graan gebakken in het weeshuis terecht zou zijn gekomen! Meesmuilend heeft hij den broodwegers hun XIX schellingen en IIII stuivers uitbetaald, met zijn aantekening heeft hij willen aangeven er zelf niet naïvelijk te zijn ingevlogen! ☒ In latere tijden waren de brooden niet meer aan een *bepaald gewicht* onderworpen, maar werd alleen de *prijs* vastgesteld. Werd het graan duurder, dan werd dit door minder gewicht van het brood gecompenseerd. Het waren natuurlijk weder de broodwegers en -zeters die het gewicht van het brood vaststelden. De bakker mocht zoomin *onder* als boven de gestelde prijzen verkoopen behalve, voor lageren prijs dan, aan de slijters en de godshuizen. ☒ Opmerkelijk is het, dat de straffen die werden gesteld op de overtreding van de keuren op het *roggebrood* veel zwaarder waren dan die welke werden opgelegd aan hen, die de voorschriften op het *wittebrood* overtraden. Roggebrood was het hoofdvoedsel der armen en met vaderlijke zorg stond de overheid op de bres voor hun belangen. Dit streven heeft er in 1689 toe geleid, dat de roggemolenaars gedwongen werden om in compagnieschap en naar een vooraf vastgesteld monster te malen. Wie het graan te grof of te fijn maalde werd beboet, en wanneer hij vaker daarop werd betrapt, zelfs tijdelijk uitgesloten. ☒ Lang heeft het instituut van broodwegers en -zeters zich kunnen handhaven; onder den naam van „Kommissie tot regeling van de zetting van het brood” werd het eerst ten jare 1854 te Amsterdam opgeheven. ☒ Wij stellen ons voor om in een volgend artikel een en ander mede te deelen over de *namen* van de verschillende broodsoorten.

C. VISSER.

De Toren der St. Geertruidakerk te Bergen op Zoom.

Achter de huizen aan Bergen op Zoom's Grootte Markt rijst fors de zware torenromp van de Grootte of St. Geertruidakerk, waarop zich een weinig-sierlijke bekroning verheft, uit twee boven elkaar geplaatste koepels bestaande, die in den volksmond bekend is als „de peperbus”. De forsche onderbouw, die in de 15de eeuw zal zijn voltooid, doet vermoeden, dat het in de bedoeling heeft gelegen een hoogen, statigen toren op te trekken, een voornemen dat tengevolge van achteruitgang der stad nimmer werd ten uitvoer gebracht: het steenen gedeelte is nooit belangrijk hooger opgetrokken dan het zich thans nog vertoont. Daarop werd aanvankelijk een tijdelijke overkapping aangebracht, te zien op een tekening van A. Dürer (\pm 1520), die \pm 1562 door een niet hooge spits werd vervangen, waarschijnlijk met het oog op het aanschaffen van een beiaard van 19 klokken, die den ouden voorslag (reeds in 1514 aanwezig) verving. Bij de belegering van 1622 werd deze spits door een kogel beschadigd. Veel erger echter werd de toren, evenals trouwens de kerk

en de gansche stad, geteisterd door het hevig bombardement der Franschen tijdens het beleg van 1747; al wat op den 15de eeuwischen steenen torenromp was aangebracht, werd toen vernield — ook het klokkenspel. Eenige jaren later zette men op het verminkte steenen gevaarte de nog bestaande „peperbus”, die men spoedig door een mooier — en weder van een klokkenspel voorziene bekroning moge vervangen. L.

MEEUWEN IN DE STAD.

IEDER te 's-Gravenhage kent de meeuwen van den Hofvijver. In het winterhalfjaar kan men in den Hofvijver behalve eenden, twee ooievaars en het beruchte eilandje, ook nog meeuwen zien, „zeemeeuwen” zooals de volksmond ze noemt. Zeemeeuwen zijn het eigenlijk niet, hun naam is kokmeeuw of kapmeeuw, en van al onze meeuwen komen zij het minst aan zee. De naam kapmeeuw danken ze zooals bekend is, aan de donkerbruine kap, die in den zomer hun kop bedekt. In den winter zien we ze echter niet zoo, dan hebben ze een witten kop, alleen een zwart vlekje achter 't oog herinnert aan hun zomertooi. ☒ Den zomer brengen ze door op de broedplaatsen, in meren en moerassen, waar ze in kolonies op eilandjes leven, nest naast nest, groote dorre rietplakkaten in 't groene gras. Als de broedtijd afgelopen is en de jongen kunnen vliegen, gaat het gezelschap op reis. Heel Europa zwerven ze door en in den winter trekken ze een heel eind naar 't Zuiden. ☒ De kokmeeuwen, die wij hier dan ook 's winters aan den Hofvijver zien, zijn in den zomer niet in ons land maar broeden veel verder Noordelijk. De kokmeeuwen die aan de Oostzee broeden, zijn in den winter wel in Zuid-Frankrijk aangetroffen en hierbij komt nog een aardige bijzonderheid: dezelfde meeuwen die daar in 't hooge Noorden in hun broedgebied voor menschen zeer schuw zijn, eten 's winters in Lyon uit de hand van de voorbijgangers! ☒ Nu zult ge vragen: hoe weet men dat alles? Al die meeuwen zijn toch niet aan hun gezicht uit elkaar te houden? Juist omdat die meeuwen geen onderlinge verschillen vertoonen die duidelijk genoeg zouden zijn om ze uit elkaar te houden, hebben de menschen die verschillen moeten maken. En hiertoe hadden de postduivenhouders het middel al gevonden: zij merken hun duiven met een aluminiumringetje om den poot. ☒ Een Duitsch natuuronderzoeker, Prof. Thienemann, de leider van de „Vogelwarte” in Rossitten, heeft dit ook op de wilde vogels toegepast. Hij gaf de jonge vogels in het nest een ring om den poot, met een nummer er op en bovendien de vermelding: „retour Rossitten Germania”. Elke ring werd opgeschreven met de vermelding, welke vogel geringd was, en wanneer en waar dit gebeurd was. De vogel groeide op, vloog uit, ging zwerven of trok in den winter naar Zuidelijker streken. Werd hij daar gevangen, geschoten of doodgevonden, dan stuurde de vinder den ring aan Prof. Thienemann terug. Deze zocht in zijn aantekeningen het nummer op en kon zijn conclusies trekken. ☒ Zoo ringde hij bijv. kokmeeuwen in Rossitten (Oost-Pruisen) en den volgenden winter kreeg hij er terug uit Lyon, met foto's er bij, die aantoonen hoe mak ze daar waren, temidden van de menschen, die ze van de bruggen af met brood voerden. Hierdoor was dus bewezen, dat zijn Rossittner meeuwen tot in Lyon toe kwamen. Een anderen keer kreeg hij er een terug uit Noord-Amerika, die was dus den heelen Atlantischen Oceaan overgevlogen! ☒ Ziezo, nu weet ge hun geschiedenis en ge

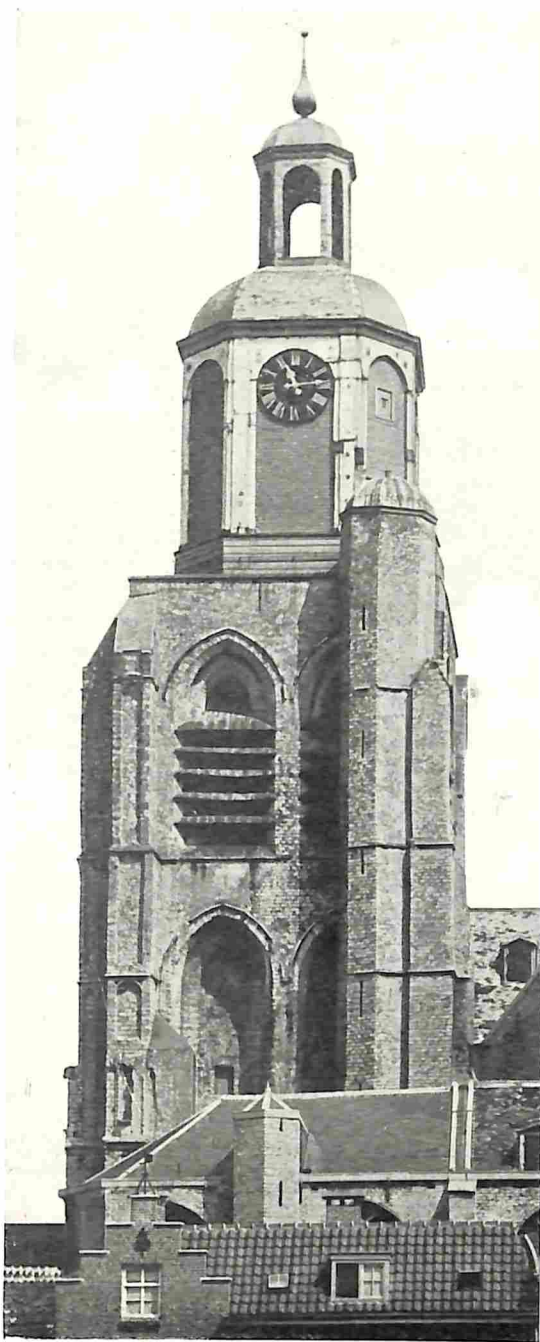

Foto R. H. Herzog.

DE TOREN DER GROOTE OF ST. GEERTRUIDAKERK TE BERGEN OP ZOOM.

zult de meeuwtjes die ge 's winters boven onze grachten ziet, wel anders aankijken, nu ge weet, dat ge zulke wereldreizigers tegenover u hebt. ☒ Als u nu ooit een dooden vogel vindt met een ring waarop staat: Rossitten No. zooveel, doe Prof. Thienemann dan een plezier en stuur hem den ring. Vermeld er bij: waar en wanneer u hem vindt en op welken vogel. Zijn adres is: Vogelwarte te Rossitten, Kurische Nehrung, Deutschland. T.

HEERSCHERS VAN FERRARA.

6) *Uit het Poolsch van*
KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.
NICCOLO III (vervolg).

DE bibliotheek van Niccolo was reeds zoo uitgebreid, dat hij er een afzonderlijke kamer in den Torre di Rigobollo voor bestemde, waar zich ook het geheim archief der d'Este's bevond. Ten tijde van Niccolo werden de manuscripten voor het eerst geïnventariseerd en de catalogus is tot den huidigen dag bewaard gebleven. Voor de verluchting van Niccolo's boeken zorgden de miniatuurschilders Giovanni Falconi en Jacopo d'Arezzo. ☒ Ook in de kleederdracht volgde men aan het hof te Ferrara het Fransche voorbeeld en verschillende benooidigheden voor de garderobe en inrichting der vertrekken werden betrokken uit Parijs of Vlaanderen. Het linnengoed schafte men in de Fransche hoofdstad aan, in Brugge bestelde Niccolo gobelins¹⁾ met zijn devies en familiewapens, terwijl het tafelzilver meerendeels te Parijs gekocht werd. Daar echter het betrekken van gobelins uit Vlaanderen zeer kostbaar was, richtte Niccolo in Ferrara een tapijtfabriek naar Vlaamsch voorbeeld op, welke ruim een eeuw lang bestaan heeft. Uit Vlaanderen liet hij ook koorzangers komen, die de voorloopers waren van het later zoo beroemde koor, waarop het hof te Ferrara zeer trotsch was. Ten tijde van Niccolo kregen de d'Este's nog twee schitterende paleizen ten geschenke: Belriguardo en Consandolo, terwijl de markgraaf buitendien het paleis der d'Este's te Venetië, hem reeds in 1382 geschonken door den Venetiaanschen senaat voor bewezen vriendendiensten, restaureren en verfraaien liet. Dit paleis is later meermalen van eigenaar en van bestemming veranderd. Na de d'Este's kocht in de XVIIe eeuw kardinaal Aldobrandini het, daarna diende het, onder den naam van Fondaco dei Turchi, dien het tot in den tegenwoordigen tijd behield, tot verblijfplaats voor Turksche kooplieden, die naar Venetië kwamen en tevens voor opslagplaats hunner goederen, totdat het in 1880 bestemd werd voor huisvesting der verzamelingen van Correr, waaruit het tegenwoordige Museo Civico ontstond. Dit aan de bezoekers van Venetië welbekende paleis, dat kort geleden op bescheiden schaal gerestaureerd is, was in de XIVE en XVE eeuw de stille getuige der weelderige levenswijze van de d'Este's. Zoo vaak een lid van dit geslacht Venetië bezocht voor diplomatieke onderhandelingen met de regeering der republiek of om te genieten in deze stad der weelde en der aanzienlijke courtisanen, nam hij in dit paleis zijn intrek. Niccolo III vertoefde er herhaaldelijk en maakte er in 't jaar 1415 een bijzonder schitterend figuur, toen hij, vergezeld van 200 ridders, deelnam aan een weelderig opgezet tournooi op het San Marcoplein. ☒ De glansperiode van Niccolo's regeering bereikte haar toppunt tijdens het bezoek van keizer Sigismund aan Ferrara, in December 1433, toen de monarch na zijne kroning op de thuisreis was. Hij sloeg bij die gelegenheid Leonello, Borso en Ercole tot ridder en hield Sigismondo ten doop. Gewichtiger was echter het beroemde concilie te Ferrara, in 't jaar 1437, met het doel de Grieksche en Latijnsche kerk (van 858 af, ten tijde van Phocius, gesplitst), opnieuw te vereenigen en middelen te beramen ter bestrijding der Turken, die het Grieksche keizerrijk bedreigden. De omstandigheid, dat in dien tijd de Grieksche taal in Ferrara bijzonder beoefend werd en

Foto N. Tinbergen.

MEEUWEN IN DE STAD. KOKMEEUW, EEN TOEGEWORPEN STUKJE BROOD IN ONTVANGST NEMEND.

men zich daar beter dan waar ook tegenover de Oostersche mannen der wetenschap verstaanbaar kon maken, gaf onder meer den paus aanleiding Ferrara tot zetel van dit concilie te kiezen. ☒ Op het concilie verscheen Paus Eugenius IV zelf, evenals de Grieksche keizer, Johannes VIII Palaeologus, vervolgens Demetrius, despoot van Morea en Jozef, Patriarch van Constantinopel, met vele gezanten en prelaten. Niccolo was echter, evenmin als de paus, in staat de hoge kosten, verbonden aan het verblijf der gasten tijdens den geheelen duur van het concilie te dragen, en daarom werd na een jaar de zetel van het concilie overgebracht naar Florence, dat zich verplichtte de noodige fondsen ter beschikking te stellen. Daarbij brak in Ferrara de pest uit, welke grooten angst en schrik onder de gasten verwekte, die, ontsteld door het plotseling overlijden van een der Oostersche bisschoppen, in allerijl de stad wilden verlaten; ook Niccolo ging naar Florence. Hij stierf 3 jaar later in Milaan, den 26sten December 1441, toen hij daar tijdelijk vertoefde, om vrede te sluiten tusschen Milaan en Venetië. Als zijn troonopvolger was Leonello aangewezen en bij diens overlijden Borso; eerst na dezen zouden zijne wettige zoons, Ercole en Sigismondo, den troon erven. In zijn testament sprak de markies over Leonello als den meest waardige voor den troon „in quem praeclarissimum suum natum semper totam suam mentem et totas cogitationes locavit et fixit.” ☒ Het stoffelijk overschot van Niccolo werd naar Ferrara gebracht, volgens zijn wensch naakt in een lijkstik gelegd en in de Santa Maria di Belfiore zonder eenige praal ter aarde besteld. De begrafenisstoet bewoog zich 's nachts, in volkomen stilte, door de straten der stad en slechts de duizenden fakkels en de ontelbare volksmenigte getuigden van den ernst van het oogenblik. Bij het overlijden van dezen ongewonen heerscher en zelfs nog langen tijd daarna droeg het hof te Fer-

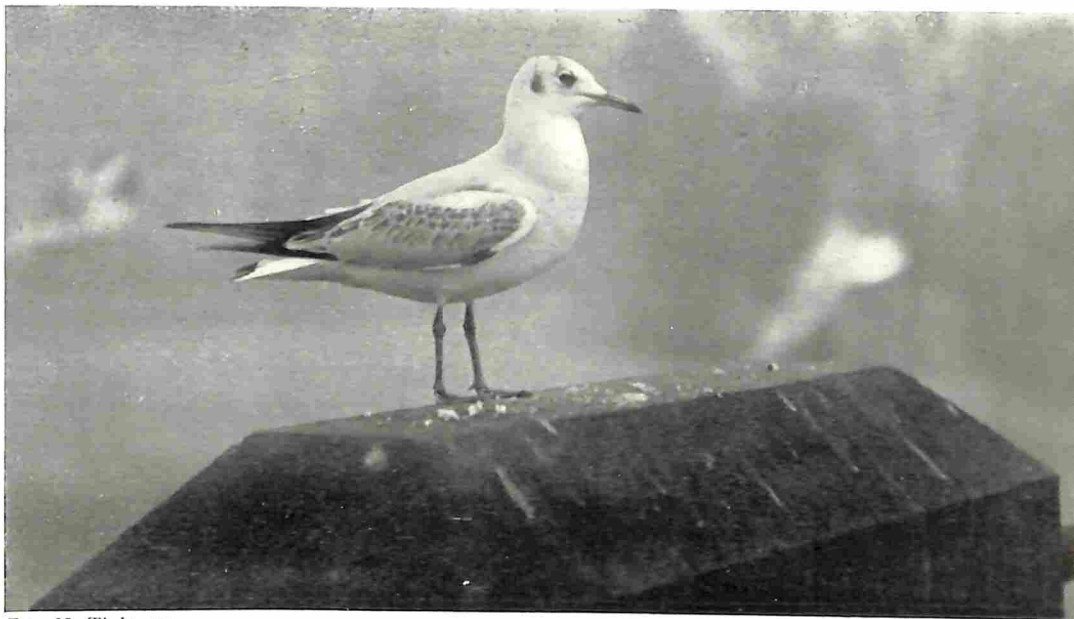

Foto N. Tinbergen.

MEEUWEN IN DE STAD. EERSTE JAARS-KOKMEEUW IN WINTERKLEED, ZITTEND OP DE BORSTWERING VAN DEN HAAGSCHEN HOFVIJVER.

1) Arazzi.

rara zwaren rouw, de wanden en meubelen in zijn paleis waren een jaar later nog bedekt met zwart floers en de markgraven, zoowel als alle hovelingen, droegen zwartfluweelen kleeren, zwarte baretten en zwarte handschoenen. ¶ Naar aanleiding van Niccolo's dood werden door velen talloze grafschriften geschreven, immers alle humanisten te Ferrara stelden het zich gaarne tot plicht den markies roemrijk te gedenken, mede om daardoor diens zoons te vleien. Guarino vervaardigde alleen reeds vier grafschriften. ¶ Niccolo had vele goede eigenschappen, welke echter zijn eigen belang en dat zijner familie in de eerste plaats dienden. Een sterke dynastie zonder een sterken staat is niet bestaanbaar, was zijn devies, en in dezen geest heeft hij gehandeld. Een zijner verdiensten was het streven om wetenschap en kunst te bevorderen, waarvoor hij geleerden en kunstenaars tot zich lokte. Dit gaf glans aan zijn hof en beantwoordde volkomen aan de geestesrichting, welke toentertijd de waardigheid en den invloed van elken vorst verhoogde. Ook besteedde Niccolo veel zorg aan de opvoeding zijner zoons en daaraan is het te danken, dat Guarino Guarini uit Verona, destijds de meest bekende humanist in Italië, aan het hof te Ferrara kwam, waardoor het hof der d'Este's een der belangrijkste centra van het humanisme werd.

III

Guarino was de eerste Italiaan die de Grieksche taal onderwees. Hij vertoefde langen tijd in Constantinopel en werd na zijn terugkomst in Italië leeraar in het Grieksch en Latijn achtereenvolgens te Florence, Venetië en Verona en tenslotte te Ferrara. In Venetië werd hij in 't jaar 1414 ontvangen als ware hij een soeverein vorst of triumphator. Volgens de woorden van een toenmaligen panegyrist was de menigte, die den beroemden geleerde tegemoet ging, zóó groot, dat het scheen al-of de keizer in Venetië kwam, en hoewel deze woorden waarschijnlijk niet geheel vrij van overdrijving zullen zijn, getuigen zij toch van de groote bewondering, die men toen algemeen voor de nieuwe cultuur had. Een traditioneel verhaal zegt, dat Guarino op weg van Griekenland naar Italië twee pakken manuscripten bij zich had en dat,

toen één pak tengevolge van een scheepsramp in zee viel, dit den geleerde zoodanig aangreep, dat hij grijs werd. Toen Guarino, wegens de aldaar uitgebroken pest, in 't jaar 1416 van Venetië naar Verona gevlucht was, deed zijne vaderstad alle moeite, om hem voor goed te houden. Het gelukte echter niet zijne gehechtheid voor Verona op te wekken en men besloot daarom door een huwelijk dit doel te bereiken. Met behulp van zijne moeder, die in Verona woonde, is deze intrige gelukt: men heeft hem Taddea Cendrata di Niccoli tot vrouw bezorgd. De ongelukkige humanist klaagt, dat men hem zoodanig verstrikt heeft, dat hij zijn hand wel geven moest „ita ut manus dederim”. In Verona stichtte Guarino een druk bezochte particuliere school; hij moest echter, wegens het herhaaldelijk uitbreken van de pest, tot driemaal toe in de bergen naar Valpolicello verhuizen, waar zijne vrouw blijkbaar een huis bezat. Niccolo d'Este maakte daarvan gebruik hem voor Ferrara te winnen, waaraan zijn raadsman Giacomo Giglioli meehielp, die eveneens zoons had en ernaar verlangde hun een buitengewone opvoeding te geven. Natuurlijk was Verona er aanvankelijk niet licht voor te vinden Guarino de landgrenzen te laten passeeren; na lange onderhandelingen echter, gaf zij hem en den zijnen toestemming de nieuwe betrekking te aanvaarden. ¶ In April 1429 kwam de reeds 60-jarige Guarino in Ferrara aan, doch ook daar heerschte de pest, zoodat hij ijlings de stad ontvluchtte en acht maanden lang in de dorpen van 't Ferrarische land rondzwerven moest, vergezeld van elf kinderen en zijne vrouw, die in blijde verwachting was, en

van eenige bedienden. Wat nog erger was, Giacomo Giglioli, bevreesd voor de gezondheid zijner zoons, vertrouwd hen aan Guarino toe, zoodat de gemartelde paedagoog niet alleen een pensioonaat meevoerde, maar ook een ziekenhuis, want een deel van het gezelschap was doorlopend ziek. Toen eindelijk in den winter het gevaar geweken was, landde Guarino te Ferrara in veilige haven en zooals zijn panegyrist schrijft:

Mansurum placida statione recepit
Pacis et aligeri Ferraria mater amoris.

Guarino stichtte in Ferrara een particuliere opvoedingsschool en weldra vertrouwde de markgraaf hem de opleiding toe van Leonello met eene belooning van 350 ducaten per jaar, wat toen een buitengewoon hoog honorarium was. Guarino muntte uit als paedagoog, schreef echter droog en langdradig, terwijl zijne redevoeringen en brieven gelijken op alle andere literaire werken der humanisten. In zijn beroemden brief aan Leonello na den dood van Niccolo III, komt de kruiperigheid tegenover regeerende vorsten, die de hof-scribenten van dien tijd zoozeer typeert, duidelijk naar voren. Wat wij in Guarino veel aantrekkelijker vinden, is zijn brandende liefde voor de Grieksche cultuur, dit ideaal der menschheid, om welks herstel

gestreden moest worden op eene wijze, die men vergelijken kan met de gevechten der kruisridders om het H. Graf. Voor Guarino en de eerste humanisten was Griekenland het heilige land, het beloofde land. ¶ De Grieksche paedagogen stichtten in die tijden particuliere scholen, die veel opgang maakten, immers men was daardoor niet meer gedwongen zijn zoons naar de kloosterscholen te sturen, die in verval geraakten. In Padua opende de Griek Barizza in 't jaar 1408 zulk een school met een daaraan verbonden pensioonaat. Hij stelde goede leerkrachten aan en de patriciërseugend maakte gretig gebruik van dit instituut. De leerlingen betaalden voor onderricht en levensonderhoud een jaargeld van 40 scudi. Naar het voorbeeld van dit instituut stichtte Guarino zijn school te Ferrara, waarin hij zelf onderwees; bovendien hield hij lezingen in het plaatselijke Studio. In het bijzonder offerde hij zijn avonden aan de jeugd, die bij hem inwoonde. De zucht tot studie was zóó groot, dat, volgens een van Guarino's scholieren, deze zoowel als zijne collega's, die in hetzelfde vertrek sliepen, zeer vaak tot diep in den nacht studeerden, terwijl zij reeds om 3 uur 's morgens hun arbeid moesten hervatten. Tijdens hun verblijf buiten verslapte die ijver geenszins. Wij bezitten een brief van een anderen leerling van Guarino, waarin de jonge man over den grooten ijver uitwijdt, „incredibili voluptate”, waarmede men zich daar aan de humanistische studies geeft. Dit ging zoover, dat de leerlingen zelfs tijdens de lichaams oefeningen niet van de boeken scheiden konden, terwijl zij elke gelegenheid te baat namen om met den leeraar over de Grieken en Romeinen te spreken en zoodoende ook van iedere wandeling rijker aan kennis thuiskwamen. In 't begin der XVe eeuw heeft het boek van Pierpaolo Vergerio „De ingenuis moribus ac liberalibus studiis ad Ubertinum Carrariensem” handelende over de opvoeding en het onderricht der jeugd, dat uitgegeven werd in 't jaar 1404, onder paedagogen groot opzien gebaard. Dit werk moest dienen als basis voor de studies van den jeugdigen Ubertino, den zoon van Francesco Novello II, den Heer van Carrara. Het spreekt wel van zelf, dat Pierpaolo zijn leerstelsel baseerde op de theorieën, die hij bij Grieksche en Latijnsche schrijvers vond, in de werken van Plato, Aristoteles, Plutarchus, Cicero (De Officiis) en Quintilianus. Vergerio hechtte bij de opvoeding der jeugd groot gewicht aan de literatuur, de muziek, het teekenen en schermen.

(Wordt vervolgd.)

EEN IN DEZEN „WINTER” ZELDZAAM STADSBEELD.

der offerde hij zijn avonden aan de jeugd, die bij hem inwoonde. De zucht tot studie was zóó groot, dat, volgens een van Guarino's scholieren, deze zoowel als zijne collega's, die in hetzelfde vertrek sliepen, zeer vaak tot diep in den nacht studeerden, terwijl zij reeds om 3 uur 's morgens hun arbeid moesten hervatten. Tijdens hun verblijf buiten verslapte die ijver geenszins. Wij bezitten een brief van een anderen leerling van Guarino, waarin de jonge man over den grooten ijver uitwijdt, „incredibili voluptate”, waarmede men zich daar aan de humanistische studies geeft. Dit ging zoover, dat de leerlingen zelfs tijdens de lichaams oefeningen niet van de boeken scheiden konden, terwijl zij elke gelegenheid te baat namen om met den leeraar over de Grieken en Romeinen te spreken en zoodoende ook van iedere wandeling rijker aan kennis thuiskwamen. In 't begin der XVe eeuw heeft het boek van Pierpaolo Vergerio „De ingenuis moribus ac liberalibus studiis ad Ubertinum Carrariensem” handelende over de opvoeding en het onderricht der jeugd, dat uitgegeven werd in 't jaar 1404, onder paedagogen groot opzien gebaard. Dit werk moest dienen als basis voor de studies van den jeugdigen Ubertino, den zoon van Francesco Novello II, den Heer van Carrara. Het spreekt wel van zelf, dat Pierpaolo zijn leerstelsel baseerde op de theorieën, die hij bij Grieksche en Latijnsche schrijvers vond, in de werken van Plato, Aristoteles, Plutarchus, Cicero (De Officiis) en Quintilianus. Vergerio hechtte bij de opvoeding der jeugd groot gewicht aan de literatuur, de muziek, het teekenen en schermen.

(Wordt vervolgd.)